

महाराष्ट्र शासन,
सामान्य शासन विभाग,
शासन निर्णय, क्रमांक-पीओएस-1093/प्र.क्र.127/स्वासेकक्ष,
मंत्रालय, मुंबई-400 032, दिनांक 4 जुलै, 1995.

- वाचा :- 1) शासन निर्णय, सा.प्र.वि.क्र.पीओएस-1270/एन-1, दिनांक 10 ऑगस्ट, 1970.
2) शासन निर्णय, सा.प्र.वि.क्र.पीओएस-1283/भूस्वारी/विक-1/स्वासेकक्ष, दिनांक 3 डिसेंबर, 1983.
3) शासन निर्णय, सा.प्र.वि.क्र.पीओएस-1286/भूस्वारी/स्वासेकक्ष, दिनांक 7 ऑगस्ट, 1986.
4) शासन पत्र, सा.प्र.वि.क्र.पीओएस-1290/1195/प्र.क्र.122/90/स्वासेकक्ष, दिनांक 26 डिसेंबर, 1990.
5) शासन निर्णय, सा.प्र.वि.क्र.पीओएस-1092/प्र.क्र.101/92/स्वासेकक्ष, दिनांक 7 ऑगस्ट, 1992.
6) शासन निर्णय, सा.प्र.वि.क्र.पीओएस-1093/प्र.क्र.105/स्वासेकक्ष, दिनांक 5 सप्टेंबर, 1992.

शासन निर्णय :- सर्वोच्च न्यायालयाने जुकुंदलाल भंडारी प्रकरणात दिनांक 14 मे, 1993 रोजी दिलेला निकाल या त्या अनुषंगाने मुंबई उच्च न्यायालयाचे औरंगाबाद खंडपीठाने दिनांक 1 सप्टेंबर, 1994 रोजी दिलेल्या निकालामध्ये न्यायालयाने असे अभिप्राय व्यक्त केले आहे की, सन्मान पेन्शनसाठी स्वातंत्र्य सैनिकांचे अर्ज वेळेच्या मर्यादेचे बंधन न घालता पुराव्यांच्या आधारावर विचारात घ्यावे व त्याप्रमाणे त्याचा निर्णय करावा.

2. वरील निर्णयाला अनुसरून शासन आता असे आदेश देत आहे की, यापुढे स्वातंत्र्य सैनिकांचे पेन्शनचे अर्ज जिल्हाधिका-यांकडे आल्यास किंवा असे अर्ज त्यांच्याकडे प्रलंबित असल्यास यापूर्वी शासनाने ठरविलेल्या मुदतीत अर्ज दिला नाही या सबबीवर अमान्य करण्यात येऊ नये. अर्जाच्या गुणवत्तेप्रमाणे विचार करण्यासाठी असे अर्ज जिल्हा गौरव समितीचे अभिप्रायासह शासनाकडे निर्णयासाठी पाठवावे.

3. स्वातंत्र्य सैनिकांचे पेन्शनच्या अर्जावर निर्णय लवकर होण्यासाठी योग्य पुरावा अर्जाच्या सोबत असणे आवश्यक आहे. जर अर्जदाराने पुरावा अर्जासोबत दिला नसेल तर त्यांचेकडून आवश्यक पुरावा मागवून पुरावा आणि जिल्हा गौरव समितीच्या अभिप्रायासह अर्ज शासनास पाठवावेत.

3. स्वातंत्र्य सैनिकांनी आपले अर्जासोबत खालील पुरावे देणे आवश्यक आहे.

अ) तुरुंगवास झालेले स्वातंत्र्य सैनिक :-

1) तुरुंगवास भोगल्याची संबंधित तुरुंगाधिका-यांनी दिलेल्या दाखल्याची मूळ प्रत.

आ) पकड वारंट निघाल्यामुळे फरारी राहिलेले स्वातंत्र्य सैनिक :-

1) पकड वारंटसंबंधी संबंधित अधिका-यांचा दाखला.

2) कोर्टाने फरारी घोषित केले असल्यास कोर्ट अभिलेखाची प्रमाणित प्रत.

3) फरारी झाले असल्यासंबंधी त्यावेळच्या वर्तमानपत्रात प्रकाशित झालेल्या बातमीची मूळ प्रत.

इ) भूमिगत स्वातंत्र्य सैनिक :-

जे स्वातंत्र्य सैनिक "भारत छोडो" आंदोलनामध्ये 1942-44 या कालावधीत व हैद्राबाद मुक्ती संग्रामात 1947-48 मध्ये भूमिगत राहून कार्य करित होते, त्यांचेकडून खालीलप्रमाणे दाखले आवश्यक आहेत :-

1) स्वातंत्र्य संग्राम आंदोलनात सहभागी झाल्यामुळे अर्जदारास खालीलपैकी कोणत्या प्रकारच्या अडचणी, हालअपेष्टा सौसाव्या लागल्या त्यांचे दाखले सादर करावे.

अ) त्याला घरदार सोडून बाहेर रहावे लागले.

ब) शिक्षण सोडावे लागले किंवा त्याला शैक्षणिक संस्थेतून काढून टाकण्यात आले.

क) त्याला पोराळाचा असा मार खावा लागला की, ज्यामुळे अपंगत्व आले.

2) ज्यांना कमीतकमी 2 वर्षे शिक्षा झाली किंवा ज्यांना फरारी घोषित करण्यात आले व जे कमीत कमी दोन वर्षे फरारी राहिले असे त्यांचे भागातील दोन स्वातंत्र्य सैनिकांचे दाखले असे दाखल्यांचे सोबत दाखला देणा-या स्वातंत्र्य सैनिकांचे तुरुंगवासाचे किंवा फरारी घोषित झाल्याची जाहिराती वा

शासकीय आदेशांच्या प्रती जोडल्या पाहिजेत. तसेच, दाखला देणा-यांचे सत्यांकन शपथपत्र बरोबर जोडले पाहिजे.

- 3) भूमिगत राहिल्याचे त्यावेळचे शासकीय अभिलेख उपलब्ध असल्यास, त्याची प्रमाणित प्रत.
- 4) त्यावेळच्या वर्तमानपत्रात भूमिगत झाल्यासंबंधी अर्जदाराची नावासह माहिती छापली गेली असल्यास त्याची मूळ प्रत.
- 5) जिल्हा गौरव समितीची शिफारस जिल्हा गौरव समितीने अभिप्राय देताना अभिप्रायासंबंधी निकषांचा तसेच त्याबद्दल त्यांना असलेल्या माहितीचा स्पष्ट उल्लेख करावा.

ई) गोवा मुक्ती संग्रामात सहभागी झालेले स्वातंत्र्य सैनिक :-

सन 1955 मध्ये गोवा मुक्तीसाठी गोवा विमोचन समितीद्वारे गोवा सीमेवर जे सत्याग्रह करण्यात आले त्या सत्याग्रहात सहभागी झालेल्यांना पेन्शन देण्यात येते. त्यासंबंधी खालील दाखले आवश्यक असतील :-

- 1) गोवा विमोचन समितीचा सत्याग्रहामध्ये सहभागी झाल्याचा दाखला,
- 2) त्यावेळच्या वर्तमानपत्रात सत्याग्रहात सामील झाल्यासंबंधी किंवा परत आल्यावर स्वागतासंबंधीचे वृत्तामध्ये अर्जदाराचे नाव असल्यास त्याची मूळ प्रत.

4. हा शासन निर्णय प्रलंबित असलेल्या सर्व प्रकरणांना लागू पडेल. जिल्हाधिकारी कार्यालयामध्ये जे अर्ज प्रलंबित असतील व त्यांचे सोबत वरील दाखले जोडले नसतील त्याबाबतीत जिल्हाधिकारी यांनी संबंधितांना योग्य वेळ मर्यादा निर्धारित करून त्याच्या आत वरील पुरावे दाखल करण्यास सूचना द्यावी. दाखले मिळाल्यानंतर अर्ज, जिल्हा गौरव समितीपुढे अभिप्रायासाठी ठेवावे व जिल्हा गौरव समितीचे अभिप्राय मिळाल्यानंतर सदर अर्ज अभिप्रायासह त्वरित शासनाकडे पाठवावे.

5. हा शासन निर्णय वित्त विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्र.सीआर-1183/94/व्यय-4, दिनांक 10 नोव्हेंबर, 1994 ला अनुसरून त्यांच्या सहमतीने निर्गमित करण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशाने व नावाने,

अ. व. आम्बेरकर,
सह सचिव, महाराष्ट्र शासन.

प्रति,

राज्यपाल यांचे सचिव,
मुख्यमंत्री यांचे सचिव,
सर्व मंत्री/राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव,
अध्यक्ष/सभापती/सदस्य सचिव, स्वा.से.उच्चाधिकार समिती, मुंबई,
मुख्य सचिव/अपर मुख्य सचिव यांचे स्वीय सहाय्यक,
सर्व प्रधान सचिव/विशेष सचिव/सचिव यांचे स्वीय सहाय्यक,
सर्व विभागीय आयुक्त,
सर्व जिल्हाधिकारी,
सर्व मंत्रालयीन विभाग,
सामान्य प्रशासन विभाग (का.25), मंत्रालय, मुंबई,
वित्त विभाग (व्यय-4), मंत्रालय, मुंबई,
विधी व न्याय विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
संचालक, लेखा व कोषागार, मुंबई,
महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र-1, मुंबई,
महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र-2, नागपूर,
अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई,
निवासी लेखा परीक्षा अधिकारी, मुंबई,
संचालक, माहिती व जनसंपर्क (प्रसिध्दीपत्रक काढण्यासाठी), मुंबई,
अवर सचिव, भारत सरकार, गृह मंत्रालय, नवी दिल्ली (पत्राने),
निवड नस्ती.